

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Дипломна робота
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
на тему:
**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ
ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ (НА
МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВ)**

Виконала:

Студентка VII курсу 71 групи

Спеціальність: 8.020203 Мова і література
(англійська)*

Додаткова спеціальність: 8.020203 Мова і
література (німецька)*

денної форми навчання

Чайківська Анастасія Валеріївна

Науковий керівник: к. ф. н., доц. **Жуковська
Вікторія Вікторівна**

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	Ошибка! Закладка не определена.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ	
Ошибка! Закладка не определена.	
1.1. Підходи до трактування поняття фразеологічної одиниці (ФО) у германському, романському та слов'янському мовознавствах	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Принципи класифікації ФО	Ошибка! Закладка не определена.
1.3. Якісні характеристики ФО	Ошибка! Закладка не определена.
1.3.1. Семантичні характеристики ФО	Ошибка! Закладка не определена.
1.3.2. Структурні характеристики ФО	Ошибка! Закладка не определена.
1.3.3. Стилiстико-функціональні характеристики ФО ..	Ошибка! Закладка не определена.
1.4. Методика та матеріали дослідження ФО на позначення рис характеру людини (на матеріалі англійської, французької та української мов)	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до Розділу 1	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2	Ошибка! Закладка не определена.
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	
Ошибка! Закладка не определена.	
2.1. Кількісний аналіз реалізації семантичних груп ФО на позначення рис характеру людини (на матеріалі словника OxfordDictionaryofIdioms)	Ошибка! Закладка не определена.
2.2. Компонентний аналіз семантичних складових англійських ФО на позначення рис характеру людини.	Ошибка! Закладка не определена.

2.3. Структурні особливості ФО на позначення рис характеру людини в англійській мові	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до Розділу 2	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 3	Ошибка! Закладка не определена.
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ	Ошибка! Закладка не определена.
3.1. Кількісний аналіз реалізації семантичних груп ФО на позначення рис характеру людини (на матеріалі словника «Фразеологизмы французского языка»)	Ошибка! Закладка не определена.
3.2. Компонентний аналіз семантичних складових ФО на позначення рис характеру людини у французькій мові ..	Ошибка! Закладка не определена.
3.3. Структурні особливості ФО на позначення рис характеру людини у французькій мові.....	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до розділу 3	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 4	Ошибка! Закладка не определена.
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	Ошибка! Закладка не определена.
4.1. Кількісний аналіз реалізації семантичних груп ФО на позначення рис характеру людини (на матеріалі словника «Фразеологічний словник української мови»).....	Ошибка! Закладка не определена.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ...	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Загальновідомо, що культура та менталітет народу відбиваються у мові, особливо у фразеологічних одиницях, оскільки вони є конденсованими мовними одиницями, у них акумулюється багатовікова мудрість народу, саме тому дослідження типологічного аспекту фразеологічних одиниць є актуальним у сучасній лінгвістиці.

Фразеологічні одиниці посідають важливе місце в лексичній системі англійської та французької мов, тому вивчення їх структурних, семантичних та стилістико-функціональних аспектів завжди було в центрі уваги вітчизняних та зарубіжних вчених. Дослідженням фразеологічних одиниць займалися лінгвісти Ф. де Соссюр (1998), Ш. Баллі(1989), О. Єсперсен (1982), В.В. Виноградов (1977), О.В. Кунін(2005), О.І. Смирницький (1956), І.В. Арнольд (1986), Н.М. Амосова (1963), Е.Ф. Арсеньєва (1989), М.І. Мостовий (1993), Т.І. Арбекова(1977), Л.Г. Вербa (2008), Н.М. Раєвська (1979), Р.З. Гінзбург (1979)та ін.

Актуальність дослідження зумовлена загальною спрямованістю лінгвістичних досліджень на здійснення саме типологічного аналізу лінгвістичних явищ. Крім того, компаративний аналіз структурно-семантичних особливостей фразеологічних одиниць (ФО) англійської, французької та української мов доволі рідко стає об'єктом спеціального вивчення. Дослідження лексикографічного аспекту ФО на позначення рис характеру людини в англійській, французькій та українській мовах дозволяє виявити спільності та відмінності в національному характері народів, мови яких досліджуються.

Метою дослідження є систематизація лексичних, семантичних, структурних та функціональних ознак ФО на позначення рис характеру людини у сучасних англійській, французькій та українській мовах та їх компаративний аналіз.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) здійснити аналіз теоретичних засад дослідження фразеологічних одиниць в сучасній англійській, французькій та українській мовах; 2) окреслити лексичні, функціональні та семантичні аспекти ФО; 3) розробити класифікацію ФО на позначення рис характеру людини; 4) здійснити кількісний та якісний аналіз ФО на позначення рис характеру людини на матеріалі англійської, французької та української мов; 5) здійснити компаративний аналіз ФО на позначення рис характеру людини на основі вибірки.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці англійської, французької та української мов.

Предметом дослідження є лексикографічний аспект ФО на позначення рис характеру людини в сучасних англійській, французькій та українській мовах.

Матеріалом дослідження є словники «OxfordDictionaryofIdioms» обсягом 5000 англійських ФО та «Фразеологизмыфранцузскогоязыка», що містить близько 100 ФО та словника «Фразеологічний словник української мови» обсягом 2500 фразеологізмів. ФО на позначення рис характеру людини обиралися методом суцільної вибірки (загальний обсяг проаналізованих ФО становить 795 ФО).

У нашому дослідженні для досягнення поставленої мети було використано такі **методи дослідження**: 1) метод аналізу для виділення ознак окремих типів фразеологічних одиниць; 2) метод синтезу для визначення загальних ознак фразеологічних одиниць; 3) описовий метод для характеристики результатів досліджень даного питання; 4) метод порівняння для визначення співвідношення ФО на позначення позитивних, негативних та нейтральних рис характеру людини; 5) методи кількісного та якісного аналізу для характеристики частотності вживання конкретних типів ФО на позначення рис характеру людини; 6) статистичний метод; 7) контент-аналіз для інтерпретації результатів дослідження матеріалу англійської та

французької мов; 8) системний метод для упорядкування особливостей різновидів ФО на позначення рис характеру людини; 9) метод компаративного аналізу для виявлення спільних та відмінних ознак ФО на позначення рис характеру людини в англійській, французькій та українській мовах; 10) метод семантичного і композиційного аналізу для визначення композиційних та семантичних особливостей вибраних фразеологічних одиниць; 11) метод суцільної вибірки для здійснення вибірки ФО на позначення рис характеру людини; 12) метод семантичного аналізу для визначення семантичних особливостей ФО на позначення рис характеру людини; 13) метод аналізу словникових дефініцій для з'ясування семантичної структури вибраних ФО; 14) компонентний аналіз для визначення композиційних особливостей ФО на позначення рис характеру людини в англійській, французькій та українській мовах.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що порівняльне типологічне дослідження ФО на позначення рис характеру людини на матеріалі англійської, французької та української мов було здійснено вперше. Новим також є аналіз реалізації семантичної класифікації рис характеру людини на матеріалі англійської, французької та української мов.

Теоретичне значення роботи полягає у систематизованому розгляді структурних та семантичних особливостей ФО на позначення рис характеру людини в сучасній англійській, французькій та українській мовах. Проведене дослідження сприяє з'ясуванню загальної характеристики ФО в германському, романському та слов'янському мовознавствах. Запропонований аналіз ФО на позначення рис характеру людини на матеріалі англійської, французької та української мов може бути використаний для аналізу інших семантичних груп ФО в інших мовах.

Практична цінність роботи полягає у тому, що її результати можуть бути використані в дослідженні фразеологічних одиниць як база для подальших наукових опрацювань, а також у вивченні теоретичних дисциплін та їх практичному застосуванні при стилістичному аналізі тексту,

художньому перекладі та вивченні ФО інших семантичних груп інших мов тощо.

Обґрунтування структури роботи. Робота складається зі вступу, змісту, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, бібліографічного показника, резюме, загальних висновків та додатків.

У **вступі** окреслено стан наукової проблеми, необхідність проведення дослідження, актуальність роботи, її мету та завдання, подано об'єкт та предмет дослідження, описано методи, матеріал, структуру, визначено теоретичне, наукове та практичне значення роботи, вказано апробацію результатів роботи та публікації.

У **першому розділі**, що має теоретичний характер висвітлено теоретичні засади дослідження фразеологічних одиниць в англійській та французькій мовах, здійснено аналітичний огляд наукової літератури за темою, розроблено методику проведення дослідження. У цьому розділі систематизовано семантичні, структурні та функціональні ознаки ФО та окреслено особливості визначення поняття ФО у германському та романському мовознавствах та розроблено семантичну класифікацію рис характеру людини.

У **другому розділі** на основі опрацьованого матеріалу словника «OxfordDictionaryofIdioms» подано аналіз реалізації семантичної класифікації рис характеру людини на матеріалі сучасної англійської мови, проаналізовано композиційні особливості ФО на позначення рис характеру людини в англійській мові, розроблено тематичну класифікацію англійських ФО на позначення рис характеру людини.

Третій розділ присвячено аналізу реалізації семантичної класифікації рис характеру людини на матеріалі французької мови. На основі матеріалу словника «Фразеологизмы французского языка» подано результати семантичного та композиційного аналізу ФО на позначення рис характеру людини.

У **четвертому розділі** подано аналіз реалізації семантичних груп ФО на позначення рис характеру людини (на матеріалі словника «Фразеологічний словник української мови»), компонентний та структурний аналіз досліджуваних фразеологічних одиниць. У ньому також здійснено компаративний аналіз досліджуваного явища на матеріалі англійської, французької та української мов.

У **загальних висновках** викладено основні теоретичні та практичні результати дослідження та окреслено перспективи подальших наукових розробок за досліджуваною проблемою.

Апробація роботи. Основні положення та результати дослідження були представлені на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих науковців за міжнародної участі (м. Житомир, 2015 р.) та на VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації» (м. Житомир, 2016 р.).

Публікації. Проблематику дослідження було висвітлено у статтях «Фразеологічні одиниці на позначення рис характеру людини (на матеріалі англійської мови)», опублікованій у збірнику наукових праць «Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації» [11] та «Семантичні особливості фразеологічних одиниць на позначення рис характеру людини (на матеріалі англійської, французької та української мов)» опублікованій у збірнику .

Загальний обсяг роботи складає 69 сторінок друкованого тексту.